

İlköğretim Öğrencilerinin Okul Başarılarını Olumsuz Etkileyen Nedenlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma (Konya Örneği)

Kasım TATLILIOĞLU¹

Gökhan KORKMAZ²

Özet

Okul başarısızlığı; öğrencinin gerçek yeteneği ile okuldaki başarısı arasında görülen farklılık olarak tanımlanmaktadır. Okul, çocuğun yaşamındaki ilk toplumsal kurumdur. Bu dönemde çocuk yepyeni bir yaşama başlamış olup, bu süreçte kendinde farklı tutum ve davranışlar geliştirme ihtiyacını hissetmektedir. İlköğretim döneminde anne-baba ve öğretmen tutumları çocuğun okul döneminde başarılı olması ve başarı duygusunu kazanması açısından oldukça önemli işlevlere sahiptir. Okul başarısızlığına en fazla geleneksel anlayışa sahip öğretmen ve ebeveynlerin yanlış yaklaşımları neden olmakta ve sonuçta birçok soruna yol açabilmektedir. Bireyin akademik benlik saygısını, öz-güvenini, kendine olan inancını ve başarı duygusunu zedelemektedir. Sonuçta, hayatın baharında bireylerde, “*öğrenilmişlik çaresizlik*” duygusu yerleşmektedir. Artık bu çocuklar, yeteneklerini kapasitelerinin altında kullanmaya programlanmışlardır. Bu nedenle başarısızlığın mümkün olduğunca erken fark edilmesi önemlidir. Okul yıllarının ilk dönemlerinde fark edilen başarısızlık, ilköğretim süresince düzeltilmezse, çocuğun tüm okul yaşamını olumsuz etkileyeceği akıldan çıkarılmamalıdır. Bu araştırma, Konya il merkezinde, 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında Birkent Ses Dershanesi’ne devam eden öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırma farklı okullarda öğrenimlerine devam eden ve hafta sonları dershaneye gelen, ilköğretim 5.6.7.ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan 132’si erkek, 140’ı kız olmak üzere toplam 272 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin her birine 44 maddelik “*Başarısızlık Nedenleri Anketi*” uygulanmıştır. Öğrencilerin başarısızlık nedenleri belirlenerek, okul başarılarını olumsuz etkileyen nedenler tespit edilmiş olup, en yüksekte en düşüğe doğru sıralanmıştır. Başarısızlık nedenlerine genel olarak baktığımızda, “aileden, öğretmenden, bireyin kendisinden, ders içeriklerinden, öğrenme-öğretme yöntemlerinden ve çevresel faktörlerden” kaynaklandığı görülmektedir.

Anahtar sözcükler: İlköğretim dönemi; okul başarısızlığı; okul ruh sağlığı, ilgi ve yetenek, öğrenilmiş çaresizlik.

¹ Yar.Doç.Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü.

² Konya, PDR Uzmanı

A Study Aimed at Defining The Reasons That Effect The School Success of The Primary School Students Negatively (The Sample of Konya)

Abstract

School failure has been defined as the difference between a student's real ability and his or her success at school. A school is the first social foundation in a child's life. In this period the child starts a brand new life and feels the need of developing different attitudes and behaviours in the process. In the primary school period, the attitudes of parents and teachers have quite important functions from the point of view that the child becomes successful and gains the feeling of success in the school period. The reason for failure of a school mostly occurs because of the teachers and parents' wrong approaches who have traditional understanding and as a result it brings about lots of problems. It gives harm to the individual's academic self-respect, self-confidence, self-belief and feeling of success. Eventually, at the prime of life, the sensation of "desperation having been learnt" is formed. And so the children in question, are programmed to use their abilities under their capacities. For this reason it is important to discover the failure as soon as possible. We should always remember that if the failure that is noticed at the first periods of school years is not corrected, it effects the child's whole life negatively. This research has been done on the students studying at Birkent Ses University exam preparatory school in Konya centre in 2011-2012 education year. In the research the method of Survey has been used. The research has been done 132 boys and 140 girls totally on 272 students who study at various primary schools 5th, 6th, 7th and 8th classes and come to the preparatory school at weekends. Each student has been applied a 44 entry "Failure Reasons Survey". Having been defined the reasons of failure of the students and the reasons of negative effects of school failure, they are listed in the order from the highest to the lowest. When we look at the reasons of failure generally we can see that they arise from "family, teacher, individual himself, lesson contents, the methods of learning-teaching and environmental factors".

Key words: Primary school, school failure, school mental health, interest and talent, learnt despair.

Giriş

İlköğretim döneminde öğrenciler ergenlik dönemine de girdikleri için çocukluk döneminde, anne baba ve arkadaşlarıyla zaman geçiren çocuk bu dönemde biyolojik değişimler, yeni yaşantılar ve gelişim ödevleri ile de karşı karşıya kalırlar (Santrock, 2011). Okula yeni başlayan çocuk, ana-baba otoritesi yanında yeni bir otorite olan öğretmenle tanışacak, onun isteklerine uyum sağlamak zorunda kalacaktır. Günümüzün modern eğitim anlayışı, öğrencilerin yalnızca bilişsel gelişimine yönelik olmayıp, onların tüm yönleriyle bir bütün halinde gelişmelerini hedeflemektedir. Çocuk evindeki küçük dünyasından okula geldiğinde ve okulla tanıştığında dış dünyanın hem

fiziksel ve somut, hem sosyal ve kültürel gerçekleriyle yüz yüze gelmekte ve bu gerçeklerin ortaya koyduğu sorunlarla baş etme sorumluluğu karşısında zorlanmaktadır (Kılıççı, 2006). İlköğretim bir yurttaşın tek başına yaşamını sürdürebilmesi, mutlu olabilmesi, hatta toplumsal kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için bilmesi gerekenlerin öğrenildiği/öğretildiği bir öğrenim basamağıdır (Çınar, 2008). Kişilik gelişiminde etkili olan doğuştan gelen özellikleri, genlerle ana-babalardan çocuklara geçen özellikler, çevresel etmenleri ise doğumdan ölüme değin bireyin ana-babası, akranları ve diğer bireylerle olan ilişkileriyle yaşam boyu deneyimi oluşturmaktadır (Can, 2012:125). İnsanı bir bütün olarak ele aldığımızda onun zihinsel ve mantıksal yönü kadar duygularının da önemli olduğunu görürüz. Çocuğun öğrenmesi ve akademik başarısı için sahip olduğu duygular oldukça önemlidir. Akıllıca verilen kararlarda, berrak, net düşünme süreçlerinde duyguların önemli bir yeri vardır. Bunun yanı sıra duyguların düşünmeyi bozma gücüne sahip olduğunu da görüyoruz. Bu nedenle siniri bozulan birey doğru düzgün düşünemez. Nitekim sürekli biçimde duyuşsal baskıya uğramış olan çocukların zihinsel yeteneklerinde, öğrenme becerilerinde bozukluklar ve yetersizlikler ortaya çıkar (Düzgün, 2006:13).

Okullar insanların düşün ve eylem dünyalarını dönüştürmede örgütlü kurumlar olarak iş görürler. Okulun odağındaki öğrenciler, okulun planlı öğretim faaliyetleri içerisinde kendini bulur (Uğurlu, 2014). Okul yıllarının ilk dönemlerinde fark edilen başarısızlık, ilköğretim süresince düzeltilmezse, çocuğun tüm okul yaşamını ve gelecekte tüm hayatını etkileyeceği akıldan çıkarılmamalıdır (MEB, 2008:13). Çocuğun okula gitmek istememesi, okul ile ilgili değişik bahaneler söylemesi, bedensel yakınmalar ile aileye yakınması, ders çalışmak istememesi, son zamanlarda okul arkadaşlarından uzaklaşması, sabah okula gitmek için kalkmakta zorlanması gibi durumlar okul ile ilgili bazı sorunların işaretlerini göstermektedir (Başaran, 1996; Debgici ve Ekmekçi, 2012; www.rehberogretmen.biz). Yavuzer'e (1999) göre, okul başarısızlığı bir kısırdöngü olup, bu döngü, ancak öğretmenin beklentisini yüksek tutarak öğrencileri güdülemesiyle ortadan kaldırılabılır. Soydaş ve Bayraktar'a (2006:2) göre başarısızlık; daha çok çocuğun ya da gencin uzun süreli (bir eğitim öğretim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir.

Başarı kavramının anlamı oldukça geniştir ve içeriği kişiden kişiye değişebilmektedir. Başarı kavramını; Arı (2010:305), "standartları belirlenmiş hedeflere ulaşmayı anlatan bir kavram"; Dam (2008), "insanın kendisiyle barışık, çevresiyle uyumlu bir şekilde belirlediği hedeflere ulaşabilmesi; Bhala (2012), "hayatta istediği sonuçları elde edebilmesi, bir görevin tamamlanması ya da bir amaca ulaşılması", Ülgen (1995) ise

“bireyin standardı belirlenmiş hedeflere ulaşmak için, tüm zamanını ve enerjisini kullanması” olarak tanımlamışlardır. Okul başarısı ile hayat başarısı birbirinden bağımsız kavramlar değildir. Günümüz toplumlarında, başarıyı insan değeri ile denk sayan bir eğilim ve anlayış vardır (Covington, 2009).

Okulda öğrenci başarısını birçok faktör vardır (Sarı, 2012). Başarıya zekâdan (Soydaş & Bayraktar, 2006) başka, öğrencinin derslere ilgileri, yetenekleri, okul programları, öğretmenler derste başarı göstermek için izlenen metotlar, aile ve çevrenin etkisi vardır (Bilge, 2001). İnsanlar başarı ya da başarısızlıklarını dört etkene bağlamaktadırlar. Bunlar; yetenek, çaba, iyi veya kötü şans ve görevin zorluğudur (Selçuk, 2010: 228). Okul başarısızlığı bir ruhsal bozukluğun belirtisi olabilir. Gerek ilköğretim çağında gerekse lise çağında çocuklarda bazı zamanlar doğal inişler çıkışlar gözlemlenebilir (www.adnancoban.com.tr). Zekası normal olan çocuklarda okul başarısızlığına yol açabilecek bazı ruhsal sorunlar; dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu, uyum ve davranım bozukluğu, öğrenme bozukluğu, depresyon, okul korkusu, bedensel hastalığı olan çocuklarda uyum sorunları ve çevresel nedenlere bağlı motivasyon eksikliği”dir (www.mucahitozturk.com). Tezcan’a (1985) okul başarısızlığın 4 önemli nedeni vardır: Bunlar; Bireyden, aileden, okulun niteliğinden ve ekonomik nedenlerden kaynaklanan faktörlerdir.

Öğrenci başarısı genel olarak değişik faktörler tarafından etkilenebilmektedir. Bunlardan 1. faktör; “**Bireysel Özellikler ve Psikolojik Sorunlar**”dır. Öğrenciler birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Öğrencilerin başarı ya da başarısızlıklarının belirlenmesinde, bireysel farklılıklar ve psikolojik özellikler eğitimcilerle yol gösteren en önemli faktörlerden biridir (Kuzgun; Deyakulu, 2006:7; Korkmaz, 2012:263). Her insan biricik ve kendine özgü olup, tıpkı fiziksel özelliklerimiz gibi kişilik yapımızda çeşitlidir ve kişiliği oluşturan temel unsurlar her insanda farklı oranlarda bir araya gelmiştir. (Pişkin, 2006:201).

Öğrenci başarısını etkileyen 2. faktör ise “**Güdülenme**” (**Motivasyon**)’dir. Güdü öğrenme ortamının vazgeçilmez bir öğesidir. Öğrenme güdüsü, başarıyı artıran önemli faktörlerin başında gelmektedir. Güdülenme, performans dinamikleri içinde oldukça önemli bir parçadır (Balabanlı-Salı, 2006:170-175). İnsan öğrenmesindeki güdülenme, yalnızca fizyolojik gereksinimlerin karşılanmasına yönelik değildir. Onaylanmak, beğenilmek, başarı, statü vb güdüler de insan yaşamında önemlidir (Kılıç, 2012:179). Öğrencileri konuya ve derse güdülemede karşılaşılan zorluklar, öğretmenlerin süregelen sorunları arasındadır. Başarıya olan güdülenme, bireyin belirli bir konuya ilişkin başarı beklenti düzeyini içeren bir kavramdır (Topses, 2009:237). Psikologlar, başarısızlık korkusu ile

güdülenen bireylerin güdülendiği durumu başardıktan sonra kolay kolay yeni atılımlara girmediğini, başarısızlık riski olamayan görevleri tercih ettiklerini ileri sürmektedirler (Arı, 2010: 307).

Öğrenci başarısını etkileyen 3. faktör ise, “**Aile Ortamı**”dır. Aile çocuğun eğitiminde ilk ve en etkili bir kurumdur (Yörükoğlu, 1985; Cüceoğlu, 1993; Kasatura, 1991). Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken onların dünyaya ilişkin sorularını hoş karşılayıp, onları cesaretlendirdiğinde, onların dünyalarını genişletecek kaynaklarla yakın ilişki kurmalarını sağladıklarında çocuklarına öğrenmenin eğlenceli ve doyum sağlayıcı olduğu mesajını da vermiş olurlar (Balaban-Salı, 2006:171). Ana ve babadan ilgi ve sevgi görmeyen çocuklarda güvensizlik, öz saygısını yitirme ve terk edilmişlik duyguları gelişmektedir. Yavuzer’e (2010) göre, evdeki eğitimsel uyarı azlığı ve ailenin okul başarısına karşı gösterdiği ilginin yetersizliği ile okul başarısı arasında doğrudan bir ilişki vardır. Başarısızlık nedenleri üzerine yapılan diğer araştırmalarda da öğrencilerin %42 gibi büyük bir çoğunluğu başarısızlıklarını aileden kaynaklanan nedenlere bağlamışlardır (Kuzgun, 1973; Erden, 2001; Kasatura, 1991; Elmacıoğlu; 1998; www.toplumsalbilinc.org). Aslan-Akan’ın (1994), “ilkokul öğrencilerinin başarı ve başarısızlıklarında aile faktörü” konusunda yapmış olduğu çalışmanın bulgularına göre, üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki aileler çocuklarına daha elverişli yaşam koşulları sağlamakta, çocuklarıyla iletişimlerini daha yoğun ve yapıcı olmakta, çocuğun özerkliğine ve gelişimine uygun beklentilerde bulunmakta, çocukta içsel kontrolün gelişimini sağlayacak disiplin teknikleri uygulamakta, çocuğun okuldaki etkinlikleri ile ilgili olup, öğretmeni ile daha sık iletişimde bulunmaktadır.

Öğrenci başarısını etkileyen 4. faktör ise, “**Okul ve Sınıf Ortamı**”dır. İlgi alanının merkezi sınıf ortamıdır. Haynes, Emmors ve Avie’ye (1997) göre, okul iklimi öğrencilerin sosyal, bilişsel, duygusal ve ruhsal gelişimlerini etkiler. Bu etkileşim, öğrenciler arasında, öğrencilerle çalışanlar arasında ve aile ile okul arasında gerçekleşmekte olup öğrenci başarısını etkilemektedir. Öğrencinin öğrenmesi büyük ölçüde sınıf ortamı içinde gerçekleşmektedir. Sınıf etkinliklerinin yer aldığı ortam; öğrencinin güdüsünü, devamını, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesini etkiler. Yapılanmış bir sınıf düzeni öğrenciyi güdülemekte, öğrenmeyi arttırmakta, öğrenilenlerin hatırlanmasına yardım etmektedir (Kıray, 2008:113-114). Öğrenciler günlük yaşamlarının yaklaşık yarısını okulda geçirmektedirler. Bu nedenle öğrencilerin davranışları ve başarıları üzerinde sınıfın, okulun ve öğretmenlerin önemli etkileri vardır. Çağdaş sınıf, mükemmel bir öğrenmenin gelişmesine eğilim gösteren çarpıcı, rahat bir iklimine sahip olabilmelidir. Okul ve sınıf ortamı sadece fiziki bir ortam olarak düşünülmemelidir (Özden, 2004). Sağlıklı bir okul ve öğretim faaliyeti,

çeşitli kabiliyetleri ördüğü bir yapı olarak tanımlanan zihni eğilimlerle, mesleki bilginin arasında denge kuran ve bunu sosyal şartlarla besleyen bir temelden hareket etmelidir (Çuhadaroğlu, 2006:21). Scanlon (1975) ve Kirschenbaum'e (1992) göre, günümüzde okul bilgi verici işlevini gözden geçirmeli ve bu işlevini insancillaştırmak zorundadır. En kolay, en hızlı ve en yararlı ve etkili şekilde nasıl öğrenilebileceğini öğretmeyi üstlenmelidir. Bu hedeflere ulaşmanın yolu da “Duyuşsal Eğitim”dir (Akt: Bacanlı, 2006:3-5).

Öğrenci başarısını etkileyen 5. faktör ise, “**Öğretmen Faktörü**”dür. Rogers'a (1969) göre, öğretmen öğrenci ilişkisinde, “*koşulsuz saygı, dürüstlük ve empatik anlayış*” 3 ana temel ilkedir. Öğretmenlerin öğrenme sürecine katkıda bulunma konusunda yapabilecekleri ilk şey öğrencilerin değişik öğrenme biçimlerine sahip olduklarını dikkate almalıdır. Suhomlinski'ye (1996) göre öğretmenin, çocuk kalbi hakkında bilgi sahibi olmaksızın çocuk eğitimimin hiçbir anlamı olmaz. Buna paralel olarak Comenius da, gelişmenin içten kaynaklandığını, öğretmenin görevinin, bu gelişmeyi izlemek ve yardımcı olmak olduğunu ifade etmiştir (Akt: Memişoğlu, 2008:246-247). Okulda öğretmenin başarısızlığı, motivasyonunun düşüklüğü öğrenciyi doğrudan etkiler. Öğretmen, sınıfta ve okulda akademik başarının cinsiyet ya da toplumsal yapının bir ürünü değil; aksine istek, çaba ve sorumluluklarını üstlenmenin bir ürünü olduğu mesajını vermelidir (Özyurt, 2006:339-342). Okulun genel yapısı ve yönetimi dışında okuldaki öğretmenlerin derslerdeki tutumları, davranışları ve uyguladıkları yöntemler öğrenci davranışı ve başarısını etkileyen önemli faktörlerin başında gelmektedir (Glasser, 1991). Bandura'ya göre, yeni davranışların kazandırılmasında öğretmenin uygun model olması önemli bir faktördür. Öğretmenin çalışma planı, standardı, ilkeleri ve öğrenciye karşı olumlu tutumu iyi bir model olmasına olumlu katkı sağlamaktadır (Akt: Korkmaz, 2012:262).

Öğrenci başarısını etkileyen 6. faktör ise, “**Eğitim Yöneticisi (Öğretim Lideri)**”dir. Eğitim yöneticisi, okulun varlık nedeninin “öğrencilerin yetişmesini sağlamak” olduğu bilincinde olmak zorundadır. Bu düşünce ile hareket etmek zorundadır. Okulun varlık işlevi de “öğrenci yetişmesini sağlamak” olduğuna göre o halde, eğitim yöneticisi bu amacı gerçekleştiremediğinde de kendi varlığını ya da varlık alanını içten eleştirel bir bakış açısı ile sorgulamalıdır (Şişman, 2006). Glasser'e (2010:1-8) göre, kaliteli eğitimin öğretmenleri hep liderlik yaparlar, asla patronluk yapmazlar. Diğerlerine yol gösterirler. Kohler-Avans, Webster-Smith ve Albritton'a (2013:22-23) göre, bir kaliteli okulda, okul liderinin ilk görevi, öğretmenleri liderce yönetmek ve tüm personele liderlik yapmaktır. Okul lideri diyaloga

açık olmalı, ortak vizyon geliştirmeli ve uygulamalı ve toplumun bütün yönlerini masada temsil etmelidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim döneminde, öğrencilerin okul başarısını olumsuz etkileyen faktörleri belirlemektir.

Bu amaçla, “*İlköğretim öğrencilerinin okul başarılarını olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?*” sorusuna cevap aranmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1-Öğrenci başarısını olumsuz etkileyen faktörler nelerdir?
- 2- Öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin en çoktan en aza sıralaması nasıldır?
- 3- Öğrencilerin başarıları sınıf düzeylerine göre değişmekte midir?
- 4- Öğrencilerin başarıları cinsiyete göre değişmekte midir?
- 5- Öğrencilerin başarıları okul türlerine göre değişmekte midir?

Araştırmanın Sınırlılıkları:

Bu araştırma;

- 1- 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılı, Konya Merkezde Birkent Ses Dershanesine hafta sonu devam eden ilköğretim öğrencileri ile sınırlıdır.
- 2- 5.6.7. ve 8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- 3-“Başarısızlık Nedenleri Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile sınırlıdır.
- 4- Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
- 5- Alınan örneklem grup ile sınırlıdır.
- 6- 132 erkek öğrenci ve 140 kız öğrenci olmak üzere 272 öğrenci ile sınırlıdır.

Yöntem

Katılımcı

Bu çalışmada, katılımcıların tespitinde “Oransız eleman örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Oransız eleman örnekleme yöntemi, evrendeki tüm

elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türüdür. Bu örnekleme, “basit tesadüfi örnekleme”, “yalın örnekleme”, “yansız örnekleme” (simple random sampling) gibi adlar da verilmektedir. Burada, yansızlık kuralına göre, yeterli sayıda ilkökul örnekleme alınır. Bu örnekleme, anket araştırmaları için en uygun örnekleme yöntemidir. Diğer hiçbir örnekleme yönteminde, örneklemin, hedef kitleden ne kadar farklı olduğunu hesaplamak mümkün değildir. Bu nedenle anket uygulaması ile elde edilen sonuçlar, yalnız bu yöntemin kullanıldığı durumlarda hedef kitle için genellenebilir. Bazı özel durumlar dışında, her bir üyenin örnekleme dahil olma olasılığı eşittir. Bu eşitliği sağlayabilmek için seçim tesadüfi ya da sistematik olarak yapılabilir. Örnekleme alınan farklı okullarda öğrenimlerine devam eden öğrenciler üzerinde araştırma yapılır. Alınan sonuçlar, buradaki tüm öğrencilere genellenir (Karasar, 1994; Büyüköztürk, 2012; www.istatistikanaliz.com).

Araştırma, 2010-2011 Eğitim-öğretim yılında, Konya Merkez Özel Birkent Ses Dershanesi’ne devam eden 5.6.7. ve 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Öğrenciler, Konya merkezde farklı farklı okullarda öğrenim görmekte ve hafta sonu dershaneye gelmektedirler. Araştırmaya, 132’si erkek ve 140’ı kız öğrenci olmak üzere toplam 272 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların, %48.5’ini erkek öğrenciler oluştururken, %51.4’ü ise kız öğrenciler oluşturmaktadır.

İşlem

Araştırmada, betimsel istatistik kullanılmıştır. Betimsel istatistik, bir değişkene ilişkin sayısal verilerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlar (Öztürk, 2007:5). Sonuçlar istatistiksel olarak analiz edilmiş ve frekans tablolarından yararlanılmıştır. Alınan sonuçlar anlamlandırılarak yorumlanmıştır. Katılımcılara, 44 maddelik “Başarısızlık Nedenleri Anketi” uygulanmıştır. Sonuçlar, Excel programında değerlendirilmiştir. Anket, öğrencilere Dershanenin Rehberlik Uzmanının rehberliğinde uygulanmıştır. Uzman tarafından, öğrencilere başarısızlıklarına neden olabilecek nedenleri her maddenin karşısına “X” işareti koymaları söylenmiştir. Uygulamalar öğrencilerden toplandıktan sonra, elde edilen sonuçlar, anket değerlendirme formatına sınıf düzeylerine göre çetelenmiştir. Her öğrencinin işaretlemiş olduğu soru maddeleri için öğrencinin adı-soyadı karşısına gelen soru maddelerinin karşısına gelen boşlukları “X” işareti ile işaretlenerek, aynı öğrencinin işaretlediği soru maddelerinin toplamı yine adı-soyadının karşısına gelen “Toplam” sütununa yazılmıştır. Her sorunun frekansları çıkarılıp ve bu sonuçlar cevaplara göre yüzdelik değerlere dönüştürülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Başarısızlık Nedenleri Anketi: Araştırmada psikolojik danışma ve rehberlik alanında kullanılan “Başarısızlık Nedenleri Anketi”nin ve bu konuyla ilgili daha önce yapılan araştırmalarda kullanılan araçların, araştırmacı tarafından araştırmanın amacına uygun hale getirilmesi ile geliştirilen “İlköğretim Öğrenci Anketi” kullanılmıştır. Bu anket, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı farklı tür ve okullarda okul rehberlik servisleri tarafından 1. sönestri başında her yıl düzenli olarak uygulanmaktadır. Anket 44 maddeden oluşmaktadır.

Öğrenci Bilgi Formu: Öğrencilerin okul türü, sınıf düzeyi, cinsiyet vb özelliklerini yazdıkları önceden araştırmacı tarafından hazırlanmış olan formdur.

Bulgular

Araştırma bulgularına ilişkin tablolar aşağıda verilmiştir. Uygulanan 44 maddelik anketten en yüksek çıkan ilk 15 maddesi sırasıyla şu şekilde sıralanmıştır:

Tablo 1: “Ayrı bir çalışma odam yok” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
1. Ayrı bir çalışma odam yok	5	25	22	11	13	44	59
	6	34	30	25	22	62	73
	7	34	42	22	26	65	62
	8	39	46	18	15	46	33
	Okul Toplamı	132	140	77	76	55	54

Tablo 1’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %55’i, kız öğrencilerin ise %54’ü başarısızlık nedeni olarak, “Ayrı bir çalışma odam yok” maddesini işaretlemişlerdir. Kız ve erkelerde sonuçlar birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 2: “Sınıfta öğreniyorum, fakat hemen unutmuyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
2. Sınıfta öğreniyorum fakat hemen unutmuyorum	5	25	22	7	5	28	23
	6	34	30	12	15	35	50
	7	34	42	21	23	62	55
	8	39	46	27	22	69	48
	Okul Toplamı	132	140	67	65	51	46

Tablo 2’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %51’i, kız öğrencilerin ise %46’sı, “başarısızlık nedeni olarak “*Sınıfta öğreniyorum, fakat hemen unutmuyorum*” maddesini işaretlemişlerdir. Bu sonuçlara göre, erkek öğrencilerde unutkanlık kız öğrencilere göre biraz daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 3: “Dikkatimi devamlı olarak derslere veremiyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
3. Dikkatimi devamlı olarak derse veremiyorum	5	25	22	4	6	16	27
	6	34	30	17	14	50	47
	7	34	42	25	29	74	69
	8	39	46	20	16	51	35
	Okul Toplamı	132	140	66	64	50	46

Tablo 3’de görüldüğü gibi, kız öğrencilerin %46’sı, erkek öğrencilerin %50’si başarısızlık nedeni olarak, “*Dikkatimi devamlı olarak derse veremiyorum*” maddesini işaretlemişlerdir. Dikkat dağımlığı erkeklerde kızlarda kızlara göre biraz daha fazla çıktığı görülmektedir.

Tablo 4: “Öğrendiğimi sanıyorum fakat sınavlarda sorulara cevap veremiyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
4.Öğrendiğimi sanıyorum fakat sınavlarda sorulara cevap veremiyorum	5	25	22	6	6	24	27
	6	34	30	16	13	47	43
	7	34	42	24	27	71	64
	8	39	46	20	17	51	37
	Okul Toplamı	132	140	66	63	50	45

Tablo 4’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %50’si, kız öğrencilerin %45’i başarısızlık nedeni olarak, “Öğrendiğimi sanıyorum fakat sınavlarda sorulara cevap veremiyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Bu sonuçlara göre, erkek öğrencilerde bu durum, kız öğrencilere göre az da olsa yüksek çıkmıştır.

Tablo 5: “Ders çalışırken başka şeyler düşündüğümden dolayı kendimi derse veremiyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
5. Ders çalışırken başka şeyler düşündüğümden dolayı kendimi derse veremiyorum	5	25	22	6	8	24	36
	6	34	30	13	11	38	37
	7	34	42	25	22	74	52
	8	39	46	12	15	31	33
	Okul Toplamı	132	140	56	56	42	40

Tablo 5’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %40’ı, kız öğrencilerin %42’si başarısızlık nedeni olarak, “Ders çalışırken başka şeyler düşündüğümden dolayı kendimi derse veremiyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Sonuçlar kız ve erkek öğrencilerde birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 6: “Araştırma yapmak için yeterli kaynak bulamıyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
6. Araştırma yapmak için yeterli kaynak bulamıyorum	5	25	22	4	6	16	27
	6	34	30	14	19	41	63
	7	34	42	23	15	68	36
	8	39	46	11	17	28	37
	Okul Toplamı	132	140	52	57	39	41

Tablo 6’da görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %39’u, kız öğrencilerin %41’i başarısızlık nedeni olarak, “Araştırma yapmak için yeterli kaynak bulamıyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Sonuçlar kız ve erkek öğrencilerde birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 7: “Oyun oynamayı çok seviyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
7. Oyun oynamayı çok seviyorum	5	25	22	14	11	56	50
	6	34	30	14	17	41	57
	7	34	42	21	15	62	36
	8	39	46	3	9	8	20
	Okul Toplamı	132	140	52	52	39	37

Tablo 7’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %39’si, kız öğrencilerin %37’si başarısızlık nedeni olarak, “Oyun oynamayı çok seviyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Sonuçlar kız ve erkek öğrencilerde birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 8: “Sınıfımız çok kalabalık bu yüzden dersleri iyi takip edemiyorum” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
8. Sınıfımız çok kalabalık bu yüzden dersleri iyi takip edemiyorum	5	25	22	3	8	12	36
	6	34	30	21	15	62	50
	7	34	42	18	16	53	38
	8	39	46	5	9	13	20
	Okul Toplamı	132	140	47	48	36	34

Tablo 8’de görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %36’sı, kız öğrencilerin %34’ü başarısızlık nedeni olarak, “Sınıfımız çok kalabalık bu yüzden dersleri iyi takip edemiyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Sonuçlar kız ve erkek öğrencilerde birbirine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 9: “Derslere beraber çalışacağım arkadaş grubum yok” maddesine ilişkin bulgular

Problem Maddeleri	Sınıflar	Genel Sayı		Evet Sayısı		Evet %	
		E (N)	K (N)	E (f)	K (f)	E %	K %
9. Derslere beraber çalışacağım arkadaş grubum yok.	5	25	22	3	7	12	32
	6	34	30	9	6	26	20
	7	34	42	13	19	38	45
	8	39	46	9	11	23	24
	Okul Toplamı	132	140	34	43	26	31

Tablo 9’da görüldüğü gibi, erkek öğrencilerin %26’sı, kız öğrencilerin %31’i başarısızlık nedeni olarak, “çalışmaya fazla zaman ayıramıyorum” maddesini işaretlemişlerdir. Kız öğrencilerde bu durum erkek öğrencilere göre biraz daha yüksek çıkmıştır.

Tartışma

Araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğrenci başarısızlıkları ağırlıklı olarak “öğrenciden kaynaklanan nedenler”, “öğretim programlarından kaynaklanan nedenler”, “öğretmenden kaynaklanan nedenler”, “aile ve çevreden kaynaklanan nedenler” ve “yönetimden kaynaklanan nedenler” olarak sıralayabiliriz. Bu sonuçlardan hareketle, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınmadığı, öğrenci merkezli bir eğitim uygulanmadığı, eğitimde uygulamalara ve yaparak yaşayarak öğrenme ilkelerine sınıf içersinde yeterince yer verilmediği, öğretmenlerin halen geleneksel yöntemlerle devam ettikleri, ailelerin okulla içli dışlı olmadıkları, okul-aile işbirliğinin yeterince sağlanamadığı ve yönetimin yeterince liderlik yapamadığı söylenebilir. Eğitim sistemlerinin en temel görevi; öğrencileri zihinsel becerilerle, öz yeterlik inançları güçlü olarak ve yaşamları boyunca kendilerini eğitebilmeleri için gerekli olacak öğrenme ilgileriyle donatmalı ve ruhsal yönden sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini sağlamalıdır. Ruhsal yönden sağlıklı yetişmiş bir birey; çevresindeki insanlara sevgi ve yakınlık gösterir, kendisiyle beraber diğer insanların amaçlarını ve çıkarlarını gözetir, kendisiyle ilgili gerçeklerle yüzleşmekten korkmaz (Geçtan, 1981). Rogers’a (1969) göre, eğitimin nihai hedefi, bireyin “kendini gerçekleştirme”dir (self-actualization). Kendini gerçekleştirme ise bireyin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini bir bütün olarak gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Ona göre, güvensizlik ve yetersizlik duyguları, bireyin zihin gelişimi üzerinde engelleyici bir etkiye sahiptir. Okullar, bireylerin bağımsızlığını ancak bu yolla gerçekleştirebilirler.

Rogers’e (1969) göre; saygı, empatik anlayış, güven ve ödüllendirme ve özgürlüğün olduğu bir sınıf ikliminin sağlıklı bir öğrenme ortamı olup, bu ortam öğrencinin bir bütün olarak gelişimini sağlar. Sekman’a (2008) göre, başarılı öğrenme %50 moral duruma (güdülenme) bağlı iken, %50’si ise teknik yeterliliğe (öğrenmeyi öğrenmeye) bağlıdır. Öğrenci başarısını etkileyen bir diğer faktör de öz-yeterlik eksikliğinden kaynaklanabilmektedir. Öz-yeterlik gibi bireysel kaynaklar, bireyin yeni bilgiler elde etmelerini sağlayacak ve kendi amaçları için ya da daha iyi bir yaşam için becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyacaktır. Slavın’a (1994) göre, öğrenilmiş başarısızlık tutumuyla davranan öğrencilere yardım ederken; “öğretmenler, öğrencilerin olumlu yönlerini vurgulamalı, olumsuz etkenleri ortadan kaldırmalı, bilinenden bilinmeyene tekniğini kullanmalı ve öğrencilerin hâlihazırdaki bilgilerini ve becerilerini kullanarak üstesinden geleceği problemler oluşturup çözmelerini sağlamalıdır” (Akt: Arı, 2010: 316). Maslow’a (1970) göre, doyurulmamış davranışlar güdüleyici olmazlar. Gereksinimler, bireylerin davranışlarını etkilemektedir. Aktivite arttıkça öğrenmenin gücü ve etkiliği artacaktır. Derse ve konuya aktif katılım,

özellikle dikkati, algılamayı ve güdülenme faktörlerini etkilediği için önem taşımaktadır. Ayrıca, öğretmenler derste görsel ipuçlarından yararlanmalıdırlar (Levine, 2010:109-110). Okul-aile işbirliğinin de sağlıklı olması öğrenci başarısında olumlu etkiler oluşturabilmektedir. Debgici ve Ekmekçi'ye (2012) göre, okul-aile işbirliğinin etkili bir biçimde sürdürülmesi çocuğun okul başarısı ve kişilik gelişimi açısından pozitif sonuçlar doğuracaktır. Çocukların ayrılık veya boşanmaya bağlı doğal tepkileri saldırganlık ve okul başarısızlığı olduğundan, çocukların bu duyguları ile başa çıkmak için ebeveynler düzenli olarak öğretmenlerle iletişim halinde olmalıdır. Swick ve diğerlerine (1997) göre, çocukların okul başarısında okul-aile ve çevre işbirliği önemli bir faktördür. Bu durum, öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Yaptığımız araştırma neticesinde, okul başarısızlığının nedenlerine ilişkin bulgularda kız ve erkek öğrenciler arasında çok büyük bir farka rastlanmamıştır. Başarısızlık nedenleri birçok maddede oldukça birbirine yakın çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucu, Özabacı'nın (1999) "Okul başarısızlığının algılanan nedenleri" konusunda yapmış olduğu araştırma bulguları ile de benzerlik göstermektedir. Okul başarısızlığının nedenlerine dönük tutumlarda okul türü ile kız ve erkek öğrenciler arasında genel toplamda, anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ayrıca, Çuhadaroğlu'nun (2006) "Ortaöğretimde Başarısızlık Nedenleri (Diyarbakır Örneği)" konusunda yapmış olduğu araştırma sonuçları da bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Diğer taraftan, aile ortamı, aile içi ilişkiler ve ebeveyn tutumu da öğrenci başarısında önemli bir faktördür. Dam'ın (2008) 284 öğrenci yaptığı araştırmaya göre, ailevi bir sorunu olduğu belirlenen 140 öğrenci ile ailesiyle herhangi bir sorunu olmadığını, aksine ailesinin kendisine karşı iyi davrandığını ve bundan memnun olduğunu bildiren 144 öğrenci olmak üzere toplam 284 öğrenci üzerinde yapmış olduğu araştırma sonucunda ailenin çocuğun okul başarısını etkilediği; ailevi sorunları olan öğrencilerin okul başarılarının, ailevi bir sorunu olmayan ve ailesinden destek gören öğrencilerin okul başarılarının daha düşük olduğu sonucunu elde etmiştir. Gümüş, Kurt, Ermurat ve Örbay (2011) ana-baba tutumu ve okul başarısına etkisini tespit etmek için araştırma yapmış olup, 150 öğrenci seçilmiş ve bu öğrencilere 49 sorulu bir anket uygulanmış, araştırma bulgularına göre, öğrencilerin yüzde 80'inin ailenin eğitim üzerine etkisi olduğunu, geriye kalan yüzde 20'sinin ise ailelerin eğitim üzerine etkisiz olduklarını belirtmişlerdir. Düzgün'ün (1995) ana-baba tutumlarının çocukların psikolojik belirtilerini nasıl ve ne ölçüde belirlediğine dair Erzurum il merkezinde altı lisenin ikinci sınıfında okuyan öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada, ana-baba tutumlarının çocukların ruhsal belirtileri üzerinde oldukça önemli etkilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Billings ve Moos'a (1982) göre, aile ilişkilerinin niteliği ve çevresel baskı, depresyonda

etkili olabilmektedir. Bu yüzden depresyona uğrayan bir öğrencinin de okul başarısı elbette düşük olacaktır. Sorgun Rehberlik Araştırma Merkezi'nin ilçe genelinde yaptığı araştırma sonucuna göre, öğrenciler başarısızlık nedenleri ile ilgili olarak, birinci sırada “evde bir çalışma odam yok” diye belirtmişlerdir. Bu maddeyi sırasıyla da, “eve sürekli misafir gelmesinden, aile içi huzursuzluktan, anne-babamın ayrılmasından, ailemden ayrı oluşumdan vb belirtmişlerdir (Soydaş & Bayraktar, 2006:8). Bu sonuçlar, bizim araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir.

Öğrenci başarısı üzerinde öğretilen konunun içeriği de (dersin muhtevası) büyük bir role sahiptir. İlgi çekmeyen konular, öğrencide öğrenme isteği oluşturmayacak, dikkat dağınıklığına neden olacak ve öğretilen konuların çabuk unutulmasına yol açacaktır. Öğrencinin öğretilen konuların içeriğe dikkatini vermesi ve bunu ders süresince sürdürebilmesi için, öğretmenler ve eğitim tasarımcıları, düzenleme ve içeriğin sunumundaki farklılıklarla öğrencinin dikkatini ve merakını uyandırmalı, zihinsel uyumsuzluk yaratarak bilgisel merakı beslemeli, öğretim süresince yer alan öğelerin sıralanmasında çeşitlilik yaparak dikkatin sürdürülmesine yardımcı olmalıdırlar (Balabanlı-Salı, 2006:181-182). Sınıf içi psikolojik atmosfer yani sınıf ortamı da oldukça önemlidir. Öğretmene düşen bu konuda temel görev, öğrencilerin sınıfta kendilerini çekinmeden ortaya koydukları, risk alma kaygısı yaşamadıkları, yeterince olumlu geri bildirimle desteklenmiş, gereksinim duydukları başarıyı tatmalarına olanak sağlayan sınıf ortamı oluşturarak, küçük grup ve takım çalışmalarına daha fazla yer vermelidir (Pişkin, 2006:233). Öğrenci başarısı üzerinde diğer bir faktör de öğretim tekniklerinden öğretmenlerin ders anlatma yöntemlerinden kaynaklanmaktadır ve halen klasik yöntemlerle, sunuş yönetimiyle, ezbere dayalı ve öğretmen merkezli ders anlattıkları görülmektedir. Öğretmenlere yapılandırmacı öğretim yöntemi hakkında bilgi verilmelidir. Öğretmenler, dersin ve konunun içeriğine göre yöntem geliştirmeli ve öğrencileri bu şekilde derse güdülemelidirler. Öğrencilerin gelişim özellikleri daima dikkate alınmalıdır. Çünkü gelişimsel değişiklikler de öğrencinin güdülenmesinde önem taşıdığından öğretmenler bu durumları dikkate almalıdırlar. Ayrıca öğretmen, öğrenme ve gelişimsel yetersizlikleri olan çocukların alternatif öğrenme eğrilerini fark edip buna uygun yöntem ve yaklaşım tarzları geliştirmelidir. Öğretmenler mükemmel olma ve mükemmeliyetçilik ısrarından vazgeçmelidirler (Levine, 2010:104-105).

Diğer taraftan ebeveynin boşanması, ayrı yaşaması veya ölümü, çocuklar üzerinde yıkıcı travmalar bırakabilir. Bu durum ise öğrencinin ders ve okul başarısına yansıtacaktır. Bunların en başında, boşanma faktörünün okul başarısını olumsuz etkilediğini söyleyebiliriz. Çocuğun çeşitli sebeplerle anne babasından mahrumiyeti (boşanma, ölüm, ayrılık vs)

sonucunda çocuklarda bedensel ve ruhsal bozukluklar, çevreye uyumda, öğrenmede ve kurallara riayet etmede zorluk çektikleri görülmektedir. Bu konuda yapılan araştırma sonuçlarına göre, ana babası boşanmış bir çocuğun, ileriki yıllarda içe kapanık olma ihtimali daha yüksektir (Rousseau, 1961; Morgan, 1989). Öğrencinin okul başarısında olumlu pekiştireçler de önemli bir rol oynamaktadır. Rotter'e göre, davranışlarının sonucunda çocuğun aldığı ceza ve ödüller ileriki davranışlarının sonuçları hakkında bazı beklentiler geliştirmesine yol açmaktadır (Rotter ve diğ., 1972; akt: Yeşilyaprak, 2006:242). Olumlu pekiştirmeler organizma üzerinde olumlu etki yapar ve istedik davranışların ortaya çıkma ihtimalini artırır. Öğrenciye verilen pekiştireci mutlaka doğru davranışı takip etmelidir. En başta öğretmenler okulda, evde ise ebeveynler yerinde ve zamanında doğru ödüllendirmeler yapmalı ve olumsuz eleştiri ve geri bildirimlerden kaçınmalıdırlar (Erden ve Akman, 1995; Pişkin, 2006: 231). İnsanlar birbirlerinden farklı özelliklere sahip olarak dünyaya gelmektedir. Bu farklı özellikler bireysel farkları oluşturmaktadır. Bireysel farklar kavramı özellikle bireylerin ilgi alanlarında, öğrenme hızı ve öğrenme yöntemlerinde, yeni bir göreve başlama tarzlarında açık bir şekilde görülebilmektedir. Buradan hareketle diyebiliriz ki bireyler aynı şekilde düşünüp aynı şekilde öğrenmemektedirler (Şahin, 2000). Okul başarısızlığı olan çocuklarda bu etkenlerin hepsinin araştırılması gerekir. Başarısızlığa neden olan fiziksel yada ruhsal hastalıklar söz konusuysa bu hastalıklar tedavi edilmelidir. Çevresel etkenler söz konusuysa bu etkenlerin ortadan kaldırılması önemlidir. Çocuğun zeka kapasitesinde düşüklük var ise, kapasitesine uygun eğitim verilmeli ve başarı beklentisi çocuğun kapasitesine uygun olmalıdır (kadin.mynet.com). Öğrencinin okul başarısı ve başarısızlığı üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Değişik araştırmalar (Assadi ve diğerleri, 2007; Sar ve Wulff, 2003; Pelco ve diğerleri, 2000; Plucher, 1998; akt: Uğurlu, 2014) öğrenci başarısının okul aile ilişkilerine bağlı olarak etkilendiğini, ailelerin ilgisi ve beklentileri öğrencilerin beklenti düzeylerini yükselterek daha başarılı bir öğrenci olmalarını ortaya koymaktadır. Wood ve Locke'nin (1987) yaptıkları çalışmanın sonunda, akademik öz-yeterlik inançları ile başarı arasında doğrudan bir ilişki olduğu; Berry'nin (1987) yaptığı araştırma bulgularına göre, öz-yeterlik inançlarının öğrencilerin çalışma azmini güçlendirdiği; Zimmerman ve Martinez-Pons'un (1990) yaptığı araştırma bulgularına göre, öz-yeterlik inançlarının yazma ve matematik konusundaki yeterlilikleriyle ilişkili olduğu (Akt: Bıkmaz, 2006:300); Coopersmith'in (1967) ilkokulun son yıllarına rastlayan sınıflarda benlik saygısının gelişiminde, ana-baba çocuk ilişkisinin "Benlik Saygısı Ölçeği"ni kullanarak, 8 yıl boyunca incelemiş, çocukta yüksek benlik saygısı ile ebeveyn tutumu arasında bir ilişki olduğu ve demokratik ebeveyn çocuklarının daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları ve okul

başarılarının daha yüksek olduğu;Yavuzer'in (2010) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, başarılı öğrenciler başarılarını en başta kendi çalışmalarına borçlu olduklarını söylerken, yardımcı etkenler olarak da önem sırasına göre aile, okul ve sosyal faktörleri belirtmişler, başarısız öğrencilerin büyük çoğunluğu ise, başarısızlık nedenleri olarak ilk sıraya aileyi koymuşlardır.

Sonuç olarak, araştırma bulgularından hareketle öğretmenlere, eğitim yöneticilerine ve anne-babalara şu önerilerde bulunabiliriz:

Yeni bir konunun öğretimine başlamadan önce önbilgi harekete geçirilmeli; kullanılan öğretim yöntemleri ve teknikleri çeşitlendirilmeli; soru sormak özendirilmeli ve bu konuda öğrenciler cesaretlendirilmeli; geçmiş yaşantılarla bağlantı kurulmalı; yeni bilgi açıklanarak sunulmalı; öğrenme için anlamlı bir bağlam yaratılmalı; öğrenmede transfer (geçiş) özendirilmeli; öğrencinin içinde bulunduğu çevre ile etkileşim, duygusal ve sosyal beceriler geliştirilmeli (Rogers, 1969); sınıf içi tartışmalar desteklenmeli; gözlem yapma ve çıkarımlarda ve kestirimlerde bulunmaya imkân sağlanmalı; bilginin uygulanmasına ve yansıtılmasına ortam yaratılmalı; sağlıklı işleyen bir değerlendirme sistemi kurulmalı; öğrencilerin kendi kararlarını vermeleri desteklenmeli; sınıf ortamı bireyselleştirilmeli (Kavgacı, www.cocukergenterapisi.com), sınıf ortamında cinsiyet ayrımcılığını yansıtacak ifadelerden kaçınılmalı, işbirliğine dayalı yöntemler uygulanmalı (Özyurt, 2006:341; Levine, 2010:63-66); ders içerikleri bireylerin zihinsel gelişim düzeylerine uygun hale getirilmeli; ders içerikleri öğrencinin bir bütün olarak gelişimini sağlamalı (Kılıççı, 2006), öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı; okullar bir cazibe merkezi haline getirilmeli; öğrencilere verimli ders çalışma yöntem ve teknikleri öğretilmeli; evde çocukların rahat edebilecekleri bir fiziksel ortam hazırlanmalı; boşanmış aileler çocuklarını asla ve asla intikam aracı olarak kullanmamalı, öğretmenler ve ebeveynler çocukların gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalı, ebeveynler gerektiğinde uzman yardımı almaktan kaçınmamalı, öğrencilerin benlik saygıları, öz-güven ve cesaretlerini geliştirici çalışmalar yapılmalı (Baymur, 1978); araştırmacı ve yaratıcı ruhu ve merak duygusunu geliştirmeye ve motivasyonlarını arttırmaya özen gösterilmeli; çoklu zeka kuramının verilerinden yararlanılmalı; olumsuz cümle yapılarından kaçınılmalı, önyargılardan kaçınılmalı; öğrenciyle konuşurken göz teması kurulmalı, dinlerken başka şeylerle uğraşılmamalı; öğrenciye ismiyle hitap edilmeli ve farklı sıfatlarla ve lakaplarla, ad takarak asla hitap edilmemeli (Tatlılıoğlu, 1999; Topses, 2009:263-264); başarısız öğrenci, sınıf içinde aşağılanmamalı ve dışlanmamalı (Pişkin, 2006:231); derse başlarken ilginç, şaşırtıcı ve merak uyandırıcı sorular sorulmalı, öğrencilere sorumluluk verilmeli; başarı güdüsünü geliştirici teknikler

kullanılmalı; öğrencinin olumlu yanları vurgulanmalı ve sonuçlar hakkında zamanında geri bildirimler verilmeli; öğrencilere zorlayıcı ama ulaşılabilir hedefler konmalı, öğrenciler arasında bireysel ve gelişimsel ayrılıklar olduğu daima göz önünde tutulmalı, sınıf içi çalışmalar mümkün olduğunca aktif, araştırmacı, heyecan verici olmalı (Selçuk, 2010:233-234); duyuşsal eğitime ve bireylerin duyuşsal gelişimlerine önem verilmelidir (Wiggins & English; akt: Bacanlı, 2006:8).

Kaynakça

ARı, R. (2010). **Eğitim Psikolojisi**. (5. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

Aslan-Akan, F. G. (1994). **İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bacanlı, H. (2006). **Duyuşsal Davranış Eğitimi**. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Balaban-Salı, J. (2006). Öğrenmede Güdülenme. (Ed., Yıldız, Kuzgun ve Deniz Deryakulu). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Baymur, F. (1978). **Genel Psikoloji**. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri Koll. Şti.

Başaran, İ. E. (1996). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Yargıcı Matbabası.

Bhala, P. P. (2012). **7 Adımda Başarı**. İstanbul: Arunas Yayıncılık.

Bıkmaz, F. H. (2006). **Öz-Yeterlik İnançları**. (Ed., Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu). Eğitimde Bireysel Farklılıklar (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Bilge, Y. (2001). **Okulda ve Sınavlarda Başarının Yolu**. İstanbul: Güvender Yayınları, Motivasyon Seti.

Bilin,T.(18.08.2015).**BaşarısızlığınNedenleri**,<http://www.kendinigelistir.com/basarisizligin-nedenleri>.

Billings,A.G., & Moos R.H. (1982). Psychosocial Theory and Research on Depression: An Integrete Framework and Review. **Clinical Psychology Review**, 2, pp.

Büyüköztürk,Ş.(05.14.2012).**ÖrneklemeYöntemleri**,<http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>.

Can, G. (2012). Kişilik Gelişimi. **Eğitim Psikolojisi**. (9. Baskı). (Editör: Binnur Yeşilyaprak). Ankara: Pegem Yayınları.

Coopersmith, S. (1967). **The Antecedent of Self-Esteem**. San Francisco: W.H. Freeman Company.

Covington, M. V. ve Teel K. M. (2009). **Öğrenci Başarısızlığını Yenmek**. (Çev., Yeşim Özkardeşler-Şallı). (1. Baskı). İstanbul: Prestij Yayınları.

Cüceoğlu, D. (1993). **İnsan ve Davranışı**. (4. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Cüceoğlu, D. (2006). **Başarıya Götüren Aile. Sınav Döneminde Ana Babalık**. (1. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çınar, İ. (20.10.2008). **İlköğretimin Önemi ve Öğretmen**. Eğitim Dergisi, <http://www.egitirim.gen.tr>, Erişim tarihi: 30.08.2012.

Çoban, A., **Okul Başarısızlığı**, <http://www.adnancoban.com.tr>, Erişim tarihi: 22.07.2014.

Çöpür, M., **Okul Başarısızlığı**, <http://kadin.mynet.com>, Erişim tarihi: 22.07.2014.

Çuhadaroğlu, B. (2006). **Ortaöğretimde Başarısızlık Nedenleri** (Diyarbakır Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Dam, H. (2008). Öğrencinin Okul Başarısında Aile Faktörü. **Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 7 (14).

Debgici, A. ve Ekmekçi, S. (2012). **Boşanma ve Çocuk. Boşanmanın Okul Başarısına Etkileri**. Ankara: Hermes Ofset Basım Tanıtım Ltd. Şti.

Düzgün, Ş. (1995). **Lise Öğrencilerinin Psikolojik Belirtileri İle Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler**. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Düzgün, Ş. (2006). Eğitim Sürecinde Ana Babaların Çocuklarına Olan Etkileri. **Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 8 (2).

Elmacıoğlu, T. (1998). **Başarıda Aile Faktörü**. İstanbul: Hayat Yayınları.

Erden, M. (2001). **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Alkım Yayınları.

Erden, M. & Akman, Y. (1995). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Arkadaş yayınları.

Geçtan, E. (1981). **Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**. Ankara: Maya Matbaacılık.

Glasser, W. (2010). **Başarısızlığın Olmadığı Okul**. (Çev., Kıvılcım Teksöz). İstanbul: Beyaz Yayınları.

Glasser, W. (1991). **Kaliteli Eğitimde Öğretmen**. (Çev., Ulaş Kaplan). İstanbul: Beyaz Yayınları.

Gümüş, İ., Kurt, M., Ermurat, D. G. ve Örbay, E. F. (2011). Anne-Baba Tutumu ve Okul Başarısına Etkisi. **Ekev Akademi Dergisi**.

Haynes, N.M., Emmons, C., ve Avie, M. (1997). School Climate as a Factor in Student Adjustment and Achievement, **Journal of Education and Psychological Consultation**, 8 (3).

Karasar, N. (1994). **Bilimsel Araştırma Yöntemi; Kavramlar, İlkeler, Teknikler** (6.Basım). Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.

Kavgacı, G., **Okul Başarısızlığı**, <http://www.cocukergenterapisi.com>, Erişim tarihi: 22.07.2014.

Kaya, Z. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. (Ed., Özcan Demirel & Zeki Kaya). **Eğitimin Psikolojik Temelleri**. (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kasatura, İ. (1991). **Okul Başarisından Hayat Başarisina**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kılıç, M. (2012). Öğrenmenin Doğası. (Ed., Binnur Yeşilyaprak). **Eğitim Psikolojisi**. (9. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.

Kılıççı, Y. (2006). **Okulda Ruh Sağlığı**. (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kıray, G. (2008). Öğrenmeyi Etkiyen Faktörler. (Ed., Zühal Carıffoğlu, & Mehmet Aksüt). **Eğitim Psikolojisi**. (1. Baskı). Ankara: Grafiker Yayıncılık.

Kohler-Avans, P., Webster-Smith, A. & Albritton, S. (2013). Conversations for School Personnel: A New Pathway to School Improvement. **Education Journal**, 134 (1).

Korkmaz, İ. (2012). Sosyal Öğrenme Kuramı. (Ed. Binnur Yeşilyaprak). **Eğitim Psikolojisi**. (9. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.

Kuzgun, Y. (1996). İlgiler. (Editör: Yıldız Kuzgun ve Deniz, Deryakulu.). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006). Bireysel Farklılıklar ve Eğitime Yansımaları (Ed., Yıldız, Kuzgun ve Deniz Deryakulu,). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar** (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Kuzgun, Y. (1973). Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Ankara.

Levine, J. E. (2010). **Çocukların Davranışlarını Okumak**. (1. Baskı). (Çev., Zerin Duman). İstanbul: Yakamoz Kitap.

Maslow, A. H. (1970). **Motivation and Personality**. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

MEB, (2008) Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Erken Çocukluk Gelişiminde Temel İlkeler**, Ankara.

Memişoğlu, S.P. (2008). Etkili öğrenme. **Eğitim Psikolojisi**. (Ed., Zühal Cariffoğlu, ve Mehmet Aksüt). (1. Baskı). Ankara: Grafiker Yayıncılık.

Morgan, T. C. (1989). **Psikolojiye Giriş Ders Kitabı**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Yayınları.

Özabacı, N. (1999). **Okul Başarısızlığının Algılanan Nedenleri**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özden, Y. (2004). **Sınıf Yönetimi**. (Ed., Emin Karip). (4. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Öztürk, M., **Okul Başarısızlığı**, <http://www.mucahitozturk.com>, Erişim tarihi: 22.07.2014.

- Özyurt, B. E. (2006). Cinsiyet. (Ed., Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar** . (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Pişkin, M. (2006). İçedönük ve Dışa Dönük Kişilik Yapısı. **Eğitimde Bireysel Farklılıklar**. (Ed., Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu). (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Rogers, K. (1969). **Freedom to Learn**. Ohio: Merill.
- Rousseau, J. J. (1961). Emile (Çev., H. Ziya Ülken). İstanbul: Türkiye Basım Evi.
- Santrock, J. W. (2011). İlk Çocuklukta Sosyal Duygusal Gelişim. (Çev. Ed., Galip Yüksel). **Yaşam Boyu Gelişim**. (13. Basımdan çeviri). İstanbul: Nobel Yayınları.
- Sarı, N. (12 Nisan 2012). **Okul Başarısızlığı**. <http://www.konyaihl.k12.tr>, Erişim tarihi: 22.07.2014.
- Sekman, M. (2008). **Başarı Üniversitesi**. (4. Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Selçuk, Z. (2010). **Eğitim Psikolojisi**. (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Soydaş, E. & Bayraktar, Z. (2006). **Başarısızlık Nedenleri Anketi Sonuç Değerlendirme**. Sorgun Rehberlik Araştırma Merkezi.
- Swick, K.J., Grafwalner, R., Cockey, M., Roach, J., Davidson S., Mayor, M. ve Gardner, N. (1997). On Board Early: Building Strong Family- School Relations. **Early Childhood Education Journal**.
- Şahin, S. (2000). **Okul Başarısızlığı Olan İlköğretim Çağı Çocuklarının Kişisel Düşünme Modelleri İle Bilişsel Süreçleri Arasındaki İlişki**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, M. (2006). Okul Yönetimi ve Öğretim Liderliği. **Eğitime Bakış: Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi**, 3 (8).
- Tatlıhoğlu, K. (1999). **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tezcan, M. (1985). Okulda Başarısızlık ve Önlenmesi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 17 (1).

Topses, G. (2009). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Uğurlu, C.T. (2014). Ailelerin Okul İklimine Etkisi. *Eğitim Dergisi*, (11), 43, <http://www.egitim.gen.tr/site/arsiv/85-sayı43/857-ailelerin-okul-iklimine-etkisi.html>, Erişim tarihi: 20.07.2014.

Uşaklı, A. (2008). **Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler Güdü ve Grup Dinamiği**. Eğitim Psikolojisi. (Ed., Cariffoğlu, Z. ve Aksüt, M.) (1. Baskı). Ankara: Grafiker Yayıncılık.

Ülgen, G. (1995). **Eğitim Psikolojisi-Birey Öğrenme**. Ankara: Bilim Kitap.

Yavuzer, H. (2010). **Ana – Baba ve Çocuk**. (21. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yeşilyaprak, B. (2006). Denetim Odağı. (Ed., Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu). **Eğitimde Bireysel Farklılıklar** (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1985). **Gençlik Çağı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

İnternet kaynakları:

<http://www.istatistikanaliz.com/Örnekleme Türene Karar Verilmesi>, Erişim tarihi: 28.11.2015.

<http://w3.balikesir.edu.tr/>, Örnekleme Yöntemleri, Erişim tarihi: 28.11.2015.

<http://www.rehberogretmen.biz/Başarısızlık Nedenleri>, Erişim tarihi: 28.11.2015.

<http://www.kendinigelistir.com/Başarısızlığın Nedenleri/>, Erişim tarihi: 28.11.2015.

<http://www.toplumsalbilinc.org/forum/Başarısızlığın Nedenleri>, Erişim tarihi: 28.11.2015.